

Iconografía de xénero nos váteres

Alumnado de Historia da Arte de Segundo de Bacharelato do IES Pedra da Auga de Pontearreas levou a cabo ao longo deste pasado curso un traballo de investigación e reflexión sobre o modo de representar a homes e mulleres.

Brais, Sandra, Ana, Roque, Julia, Kelly, Naila, Brenda e Eva recolleron ao longo do curso 2016–17 máis de 70 mostras fotográficas de pictogramas dos aseos públicos. A partir de aí, analizaron iconográfica e iconoloxicamente os xeitos de representar a figura humana nos seus dous sexos.

Todo comezou cando a súa profesora lles contou unha anécdota protagonizada polo seu fillo cativo de tres anos ao fío das clases de Arte. Nunha ocasión que tiveron que entrar no aseo dunha cafetería, o rapaz, mirando as iconas, díxolle á nai: "Por que entramos neste, se ti non levas saia?". A partir disto, a profesora María Villarino e o seu alumnado emprenderon un camiño que os levará a interesantes conclusións. Estas conclusións expóñense no blog <http://areasmovedizas.blogspot.com.es/2017/06/os-nosos-vateres.html>

Primeiramente, e servíndose das tecnoloxías, fixeron o traballo de campo. Compartindo unha conta de Instagram foron capturando iconas de aseos por toda a provincia de Pontevedra, e tamén doutros puntos de España e Portugal. Estas capturas rexistraban datos como o lugar, a data, se tiñan cambiadores para bebés e servizo adaptado. As mostras recolléronse entre decembro e marzo.

Paralelamente xurdiu un continuo debate na aula, intercambio de artigos e enlaces polo WhatsApp, da prensa, de revistas científicas... A investigación che-

gaba ao seguinte núcleo: Estanse a representar homes e mulleres? O que se representan son os xéneros masculino e feminino? Sexo ou xénero? O xénero feminino represéntase segundo os seus roles sociais de xénero? E o masculino?

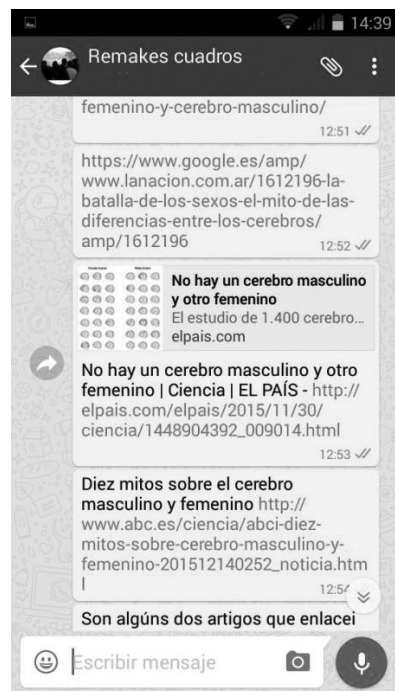
As conclusións deste estudo expostas no blog (areasmovedizas.blogspot.com) lévanos a afirmar que a maior parte dos símbolos e pictogramas empregados para representar homes e mulleres utilizan atributos de xénero, é dicir, relativos aos seus roles sociais. As mulleres levan saias, pelo longo, tacóns, lazos, longas pestanas, beizos pintados... Os homes levan pantalóns, bigote, garabata e maletín, bastón ou pipa. Das 73 mostras tomadas, só nun caso se facía referencia ás diferenzas sexuais obxectivas (dimorfismo).

Os atributos empregados levan logo contidos sexistas, xa que fan diferenciación entre roles de xénero (non estritamente sexuais). Estas iconas perpetúan roles sexistas nos que a muller é representada así... tamén nos seus roles de nai e coidadora (dos 73 váteres estudados, en ningún está o cambiador no de homes e o servizo adaptado só está nun caso no servizo de masculino).

Dende cativos estamos, logo, expostos a informacións que asumimos inconscientemente, que nos poden condicionar sobre a imaxe que temos de nós mesmos segundo do sexo que sexamos... Non chegamos a cuantificar estes condicionantes pero si sabemos por estudos publicados (investigación conxunta das Universidades de Nova York, Illinois e Princeton sobre estereotipos de xénero e publicado na revista Science de xaneiro do 2017, vol. 355) que as rapazas aos seis anos de idade xa teñen un concepto in-

A nosa conta conxunta de Instagram na que fomos rexistrando as mostras. Abaixo, único exemplo de iconas non sexistas.

O WhatsApp botando fume...

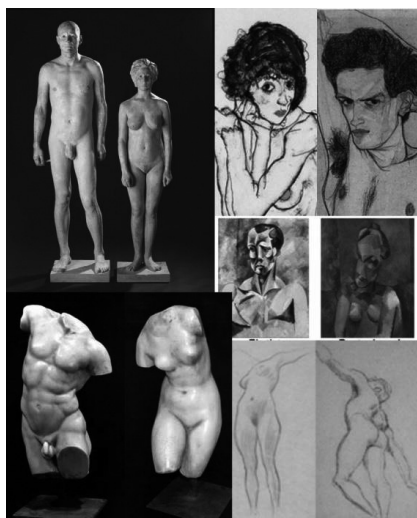
Colaxe dalgunhas das mostras tomadas, á esquerda de mulleres e á dereita de homes.

Mexar de pé ou sentado tamén é algo socialmente aprendido.

Ultimamente hai un movemento en Europa e Xapón para que os homes mexen sentados.

Outra alternativa é que as mulleres ouriñen de pé. En diferentes campus universitarios chinos estudan esta opción como aforro de máis de 160 toneladas de auga ao día.

Alumnas e alumnos buscaron opcións na Historia da Arte.

Guardado desde boredpanda.es

Visitar

cartel-bano-igualdad-genero-tania-katan-1

Itwasneveradress é un colectivo internacional de persoas que traballan por cambiar a percepción sexista das mulleres.

fravalorado de si mesmas e das súas posibilidades e aspiracións para o futuro (respecto dos nenos desas idades). Poden estar as rapazas asumindo informacións contrarias ao seu desenvolvemento persoal e ás súas expectativas de futuro?

O obxectivo deste traballo, polo tanto, era cuestionarnos o establecido e asumido involuntariamente como o "normal" e "cotián", e como tras desta "normalidade" se agochan contidos sociais e culturais que non controlamos conscientemente. A capacidade crítica levounos a cuestionar culturalmente, incluso, o xeito de mexar de pé ou sentadas segundo as diferenzas sexuais, e que é a matriz da segregación dos aseos entre homes e mulleres.

Non pode haber crítica sen propostas de mellora. As alumnas e os alumnos pensaron no xeito adecuado e concluíron que as mellores opcións serían, ou ben o baño inclusivo (para todas as persoas o mesmo) ou segregación dos aseos por sexo cuidando as iconas. É dicir, buscando pictogramas que representen unicamente as diferenzas sexuais entre mulleres e homes, rexeitando atributos de xénero que fagan referencia a roles femininos ou masculinos.

Pensa globalmente e actúa localmente (frase atribuída ao activista Patrick Geddes). Mozos e mozas de Historia da Arte levarán unha proposta para cambiar as iconas dos aseos do instituto achegando eles mesmos imaxes escollidas nas que mulleres e homes se representen como debe ser: como individuos de diferentes sexos da mesma especie de Homo Sapiens Sapiens.■